

з природою. Мати негативно ставиться до гри Лукаша на сопілці, оскільки вона не приносить практичної користі, а також до Мавки, яку вона не сприймає як майбутню невістку, не схвалюючи її зв'язок із природою. Її уявлення про невістку полягають у тому, що вона повинна бути робітницею, яка ціниться за придане. Хоча мати Лукаша бажає синові добра, однак її прагнення матеріальної вигоди призводить до руйнування його життя.

Отже, жіночі образи у «Лісовій пісні» Лесі Українки розкривають широкі аспекти жіночої природи — від духовності й краси до прагматизму і побутової практичності. За допомогою їхнього взаємозв'язку з природою та суспільством письменниця створила глибокий конфлікт між духовним і матеріальним, що знайшло відображення в різноманітних сценічних постановках п'єси. Акторське мистецтво в «Лісовій пісні» ґрунтується на вмінні балансувати між поетичністю, міфологічною глибиною та реалістичною драматургією, і особливо це помітно при роботі над жіночими персонажами.

О. Світлична, А. Біленька

ОСОБЛИВОСТІ СЦЕНІЧНОГО СЛОВА В КІНОФІЛЬМІ «МОВЧАННЯ ЯГНЯТ»

О. Svitlichna, A. Bilenka

THE FEATURES OF THE STAGE WORD IN THE FILM "THE SILENCE OF THE LAMBS"

Друга пол. 1980-х — перша пол. 1990-х рр. характеризується активним розвитком жанру «трилер», який взяв за основу стилістичні особливості кінострічок у напрямі «нуар», що був популярним у 40-х — 50-х рр. Таким чином, мовна складова кінострічок цього жанру, яка передбачає приглушену мову, активне використання нижнього регістру на переддиховій голосовій атаці, використовувалась і в трилерах 80-х — 80-х рр.

У 1991 р. на екрани вийшла картина, яка вважається одним з найкращих трилерів у світовому кінематографі і є однією з трьох картин, що завоювала «Оскар» в п'яти головних номінаціях кінопремії, серед яких є головна жіноча і чоловіча роль. Йдеться про стрічку «Мовчання ягнят» за книгою Т. Гарріса. Ця кінокартина стала культовою не лише серед глядачів, а й серед професіоналів кіноіндустрії та аналізується у вищих мистецького напрямку.

Е. Гопкінс зіграв вбивцю-канібала і колишнього психіатра Ганнібала Лектера, напружені діалоги якого з Кларисою Старлінг нагадують психологічну гру. Манера мови Ганнібала подібна до павука, який плете павутину і в будь-який момент готовий напасти на жертву. Уже перша сцена, в якій ми його бачимо, показує його нетиповим серійником. Він чемно і з посмішкою вітається з Кларисою, що відсилає нас до поведінки відомого серійного вбивці Теда Банді, матеріали з яким вивчав Гопкінс для створення образу Ганнібала. І хоча його перші пару фраз звучать тихо і спокійно на субтоні, то вже далі він починає поступово збільшувати гучність голосу і «атакувати» її звуком. Його мова дуже витончена, актор рідко використовує сучасне скорочення слів, хоча інколи, щоб сильніше «вколоти» Кларису, він використовує сленгові слова, виділяючи їх інтонаційно, щоб підкреслити, що це йому зазвичай не властиво і він вище людей, які зазвичай застосовують сленг і яких він вважає банальними, поверховими та нижчими за нього. Спочатку його мова

звучить спокійно і монотонно, але відчувається холодна владна інтонація, деякі фрази він закінчує майже на шепоті, а в емоційні моменти його мова за ритмікою схожа на білий вірш, з хвилеподібною динамікою звуку. Іноді він виділяє закінчення слів, неначе відчеканює їх. У найбільш напружені моменти він розмовляє кризь зуби з майже нерухомою нижньою щелепою. Також в деяких фразах він спеціально розтягує і акцентує приголосні в середині та вкінці слів. Загалом Ганнібал розмовляє на нижньому реєстрі, зрідка переходячи на середній. З деякими словами він практично грається на різний манер повторюючи їх, змінюючи мовний засіб чи голосову атаку. Перший діалог з Кларисою він закінчує криком, що підкреслює напруження сцени. В останньому діалозі у тюрмі він використовує багато штробасу, що підкреслює його розслабленість, психологічну владу над Кларисою і грайливий настрій. Він навіть прощається з нею таким же рівним тоном, як і перше вітався. Можна зазначити, що актор для створення цього образу послуговується майже всією палітрою мовних засобів.

Образ Ганнібала Лектера, втілений Е. Гопкінсом, у майбутньому надихнув інших акторів у зображенні серійних вбивць і психопатів, зокрема і в плані сценічного слова.

Варто зазначити, що хоча Клариса Старлінг, яку грає Д. Фостер, наділена сильним характером, але під час діалогів з Лектором за звуковою формою Клариса перебуває в позиції жертви. У цих сценах актриса майже не використовує нижній реєстр, а розмовляє лише на середньому, а також майже ніколи не накриває звуком Лектера. Вона майже постійно розмовляє на субтоні, навіть у діалогах з іншими персонажами. Коли вона розкажує про свої дитячі страхи, її голос тьмяніє і звучить ще глухіше, і хоча під час першого діалогу з Ганнібалом, вона періодично намагається контролювати ситуацію і дещо підвищує тон, але Лектер це відчуває, тому одразу ж «обрубає» всі її спроби, іноді навіть перебиваючи її. Іноді намагається прикрити свій страх сміхом і пробує розмовляти на посмішці, щоб виглядати сміливою і чемнішою. Також Ганнібал насміхається у першому діалозі над її акцентом. В останньому ж діалозі з маніяком, вона говорить майже шепотом. Описуючи тіло убитої на диктофон, її голос звучить більш впевнено (використання нижнього реєстру). В останніх емоційно напружених сценах, її голос звучить вже нижче, на м'якій, іноді стокатовій атаці, коли вона кричить. Під час короткої телефонної розмови з Лектером наприкінці фільму вона знову переходить на переддихову атаку, майже на шепіт, позаяк боючись Ганнібала вона так і не перестала. Цей образ також вплинув загалом на зображення агентів ФБР у такому ключі у вербальному вираженні.

Т. Левін, який втілює на екрані образ іншого серійного вбивці — Буффало Білла, для зображення персонажа використовує лише нижній голосовий реєстр, тому він «звучав» моторошно вже з самого початку. Звук трохі заглиблений (голосоведіння на зниженій гортані). Його дикція нечітка і лінива. Персонаж достатньо небагатослівний. Іноді він тихо мимрить щось під ніс, неначе наспівує. Лише зі своїм собакою він переходить на головний звук, що виявляє його ніжність до тварин і байдужість до людей. Коли його ув'язнена жертва починає кричати, він перекривляє її, але звук виходить абсолютно рівним і беземоційним, оскільки він вже не виявляє звичайних людських почуттів. В останньому діалозі з нею він починає кричати,

зриваючись на хрип. У кульмінаційній сцені з Кларисою він намагається інтонаційно врізноманітнити мову, щоб походити на звичайну пересічну людину.

Джек Кроуфорд у виконанні Скота Гленна загалом послуговується нижнім регістром, манера мови достатньо монотонна і трохи назалізована, що підкреслює його характер. Лише в одній сцені для передачі секретної інформації він переходить на шепіт. У сцені ж з літаком персонаж говорить вище і гучніше через шум транспортного засобу.

Отже, «Мовчання ягнят» з-поміж інших трилерів вирізняється новаторським підходом і детальним опрацюванням ролей у плані сценічного слова, що також і послужило натхненням для наступних поколінь кінематографістів у зображенні агентів ФБР, а також убивць-психопатів.

О. Гордєєва

ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ АКТОРІВ ТА РЕЖИСЕРІВ НА ФАКУЛЬТЕТІ СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА ХДАК

О. Gordeyeva

USING OF DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF EDUCATION OF FUTURE ACTORS AND DIRECTORS AT THE FACULTY OF PERFORMING ARTS OF KSAC

Використання дистанційних технологій у процесі навчання здобувачів вищої освіти в Харківській державній академії культури набуло активного розвитку під час пандемії COVID-19 у 2020 р. З початком повномасштабного вторгнення росії в Україну в лютому 2022 р. застосування дистанційних технологій стало єдиною змогою організації навчального процесу у виші. За допомогою дистанційних технологій, з'явилася можливість проводити лекції, семінари та практичні заняття, незважаючи на географічне знаходження здобувачів та викладачів ХДАК.

Зараз багато науковців України досліджують особливості застосування онлайн-технологій у різних сферах сучасної освіти. Триває немало дискусій щодо їх впливу на якість навчального процесу. В особливій мірі це стосується занять, що передбачають активне використання комп'ютера, цифрового навчального матеріалу, матеріалу, розробленого відповідно до чинних освітніх програм. Ця форма є оптимальною для тих здобувачів освіти, які в умовах військового стану не мають можливості відвідувати навчальний заклад і здобувають фахову освіту дистанційно.

Навчання в ХДАК дозволяє використовувати велику кількість онлайн-ресурсів: відеолекції, електронні інформаційні джерела бібліотеки, презентації навчальних матеріалів, а також проведення майстер-класів викладачами академії, відомими митцями України та зарубіжжя (на запрошення). Завдяки цьому здобувачі вищої освіти можуть отримати додаткові професійні знання та навички, пізнавати вітчизняний і світовий досвід з акторської майстерності, режисури та інших фахових дисциплін (основи вокального виконавства, сценічна мова, сценічний рух, хореографія, музично-драматичний клас та ін.).

При цьому необхідно зазначити, що існують й недоліки дистанційної форми навчання: заняття з майбутніми акторами і режисерами з фахових дисциплін